

ЕВРОПЕЙСКИЯТ АКТ ЗА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ – КАКВО ТРЯБВА ДА ЗНАЕ ЕДИН ПРЕПОДАВАТЕЛ?

АС. Д-Р ЧЕТИН КАЗАК,
ДЕПАРТАМЕНТ „ПРАВО“, НБУ

На 13 март 2023 г. Европейският парламент одобри законодателния акт за изкуствения интелект, който гарантира безопасността и зачитането на основните права, като същевременно насърчава иновациите.

На 9 декември 2023 г. в рамките на Испанското председателство преговарящите представители на държавите членки и Европейския парламент постигнаха предварително споразумение по предложението за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за определяне на хармонизирани правила относно изкуствения интелект (Законодателен акт за изкуствения интелект) и за изменение на някои законодателни актове на Съюза.

ЦЕЛ НА АКТА:

Той има за цел да защитава основните права, демокрацията, принципите на правовата държава и екологичната устойчивост от високорисков ИИ, като същевременно насърчава иновациите и утвърждава Европа като лидер в тази област. Регламентът установява задължения за ИИ въз основа на потенциалните рискове и степента на въздействие.

Забранени приложения:

Новите правила забраняват някои приложения с ИИ, които застрашават правата на гражданите, включително:

- ❖ **системи за биометрична категоризация**, основани на чувствителни характеристики;
- ❖ **нецеленасочено извличане на лицеви изображения от интернет** или от **записи от видеонаблюдение** с цел създаване на бази данни за разпознаване на лица;
- ❖ **системите за разпознаване на емоции на работното място**, в **университетите** и в училищата;

Забранени приложения:

Новите правила забраняват някои приложения с ИИ, които застрашават правата на гражданите, включително:

- ❖ системите за **социално оценяване**;
- ❖ **прогнозиране на престъпление** (въз основа на профилиране или оценка на техните характеристики);
- ❖ **ИИ, който манипулира човешкото поведение или използва уязвимостта на хората.**

Изключения в областта на правоприлагането:

Използването на системи за **биометрична идентификация** от правоприлагащите органи е забранено по принцип, освен в изчерпателно изброени и подробно определени ситуации:

- ❖ използването на такива системи е **ограничено във времето и географския обхват** ;
- ❖ подлежи на специално **предварително съдебно или административно разрешение**);

Те могат да се използват, например, за целенасочено търсене на изчезнало лице или предотвратяване на терористично нападение.

Задължения за високорисковите системи:

Предвидени са ясни задължения и за т. нар. **високорискови системи** с ИИ (поради значителните им потенциални вреди за здравето, безопасността, основните права, околната среда, демокрацията и принципите на правовата държава).

Задължения за високорисковите системи:

Примери за **високорискови системи**:

- ❑ критична инфраструктура;
- ❑ образование и професионално обучение;
- ❑ заетост;
- ❑ **основни частни и публични услуги** (напр. здравеопазване, банково дело);
- ❑ определени системи в областта на **правоприлагането, миграцията и управлението на границите**;
- ❑ **правосъдието и демократичните процеси** (напр. оказване на влияние върху изборите).

Задължения за високорисковите системи:

Изисквания към **високорисковите системи**:

- да оценяват и намаляват рисковете;
- да поддържат регистри за употребата;
- да бъдат прозрачни и точни; и
- да гарантират човешки надзор.

Задължения за високорисковите системи:

Изисквания към **високорисковите системи**:

Трябва да се гарантира правото на гражданите за **подаване на жалби** относно системи с ИИ и за получаване на обяснения за решения, базирани на високорискови системи с ИИ, които оказват значително въздействие върху техните права.

Изисквания за прозрачност:

Системите за ИИ с общо предназначение и **моделите**, на които те се основават, следва да отговарят на определени изисквания за прозрачност, например:

- спазване на законодателството на ЕС в областта на **авторското право**; и
- публикуване на **подробно обобщение на съдържанието**, използвано за обучение на модела.

Изисквания за прозрачност:

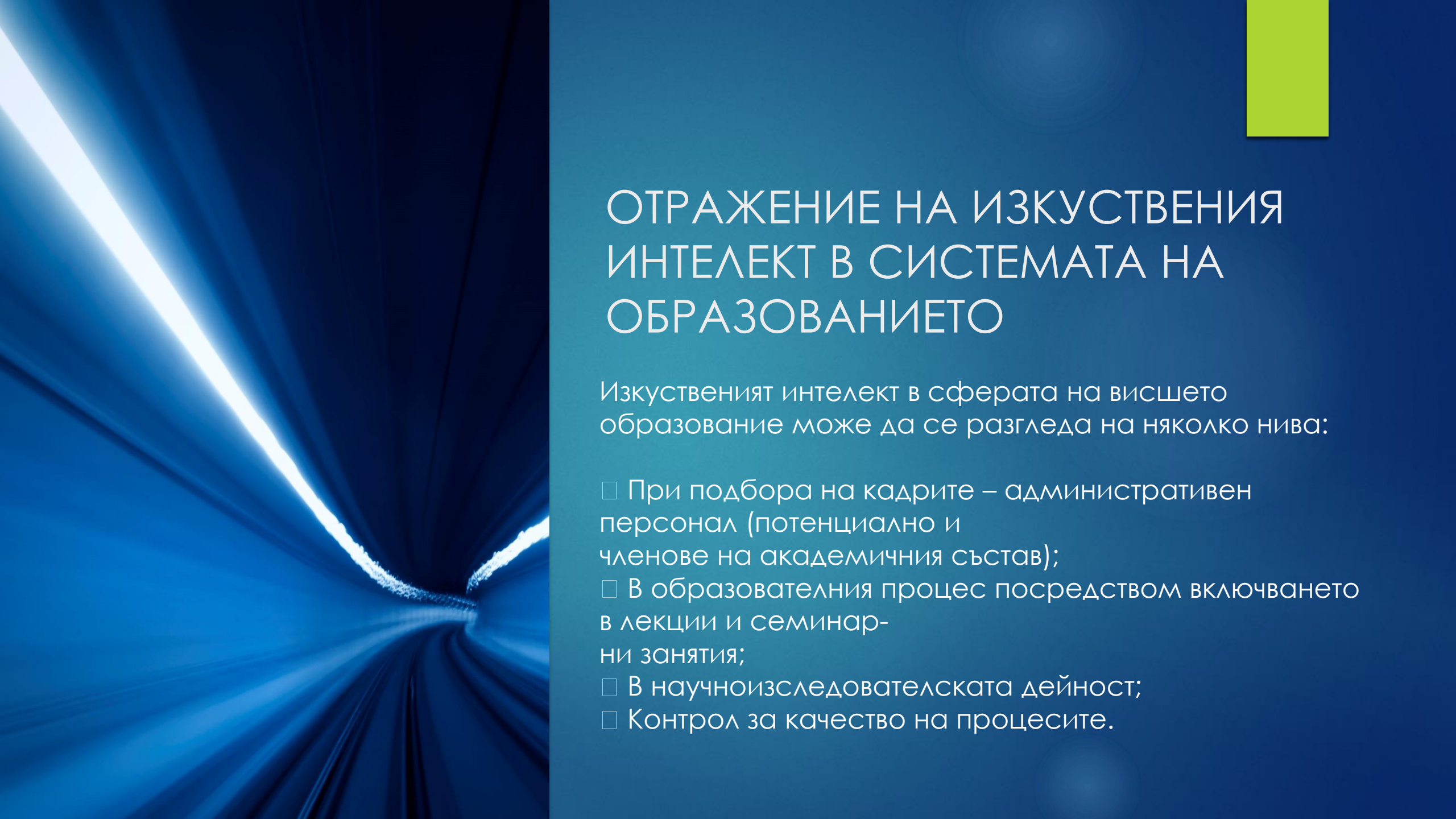
Моделите на **по-мощните системи за ИИ с общо предназначение**, които биха могли да породят **системни рискове**, ще бъдат подложени на допълнителни изисквания, включително:

- извършване на **оценка на модела**;
- **оценяване и ограничаване** на системните рискове; и
- **докладване за инциденти**.

Изисквания за прозрачност:

Изкуствените или манипулираните изображения и аудио-или видеосъдържание (дълбинни фалшификати - **deep fakes** на английски) трябва да бъдат ясно **обозначени** като такива.

ОТРАЖЕНИЕ НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ В СИСТЕМАТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО

Изкуственият интелект в сферата на висшето образование може да се разгледа на няколко нива:

- При подбора на кадрите – административен персонал (потенциално и членове на академичния състав);
- В образователния процес посредством включването в лекции и семинарни занятия;
- В научноизследователската дейност;
- Контрол за качество на процесите.

ОТРАЖЕНИЕ НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ В СИСТЕМАТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО

Въпреки множеството ползи от приложението на ИИ във висшето образование, тук се крият обществени и етични рискове:

- ✓ **неприкосновеността** на личния живот на учениците и учителите,
- ✓ системите за **наблюдение или проследяване**, които събират подробна информация за действията и предпочитанията на студентите и преподавателите;
- ✓ проблеми, свързани с **автономията** и;
- ✓ **пристрастията и дискриминацията**.

БЛАГОДАРЯ ВИ ЗА
ВНИМАНИЕТО!

TKAZAK@NBU.BG